

Збудником оливкової плісняви (гнилі) був гриб *Alternaria tenuis* Nees. На поверхні ураженого плоду виникали окремі плями, які вкривалися нальотом оливково-зеленого забарвлення.

Загалом, виявлені гнилі, спричинені фітопатогенними грибами *Fusicladium dendriticum*, *Monilia fructigena*, *Penicillium expansum*, *Gleosporium spp.*, *Botrytis cinerea* та *Alternaria tenuis*, зумовлювали погіршення якості плодів яблук або повну її втрату. Тому дослідження хвороб плодів яблуні під час зберігання є невід'ємною частиною стратегії для розробки заходів їх контролю.

Список використаних джерел

1. Марков І.Л. Сільськогосподарська фітопатологія: підручник / І.Л. Марков, О.В. Башта, Д.Т. Гентош, О.П. Дерменко, М.Й. Піковський; за ред. І.Л. Маркова. К.: Інтерсервіс, 2017. 573 с.
2. Кирик М.М., Піковський М.Й. Методичні рекомендації до вивчення дисципліни «Діагностика хвороб рослин та ідентифікація патогенів». К.: «ЦП Компринт», 2016. 159 с.
3. Blažek J., Kloutvorová J., Křelinová J. Incidence of storage diseases on apples of selected cultivars and advanced selections grown with and without fungicide treatments. *Horticultural Science*. 2018. Vol. 33, № 3. P. 87-94.
4. Głós H., Bryk H., Michalecka M. The Recent Occurrence of Biotic Postharvest Diseases of Apples in Poland. *Agronomy*. 2022. Vol. 12, № 2. P. 399.
5. Petri Jos, Hawerroth Fernando, Fazio Gennaro, Francescato, Poliana Leite, Gabriel. Advances in fruit crop propagation in Brazil and worldwide-apple trees. *Revista Brasileira de Fruticultura*. 2019. 41(3), (e-004).

КСЬОНШКЕВИЧ Богдан, здобувач 3-го курсу спеціальності

201 Агрономія

Науковий керівник: **ГОРОДИСЬКА Олеся Петрівна**, канд. с.-г. наук,
голова циклової комісії агрономічних дисциплін, ВСП «Кам'янець-Подільський
фаховий коледж Закладу вищої освіти «Подільський державний університет»
м. Кам'янець-Подільський

ЗАЛЕЖНІСТЬ МОРФОБІОЛОГІЧНИХ ПОКАЗНИКІВ ГРЕЧКИ FAGOPYRUM MILL У РІЗНИХ СОРТОТИПАХ

Основним механізмом, що забезпечує розширення адаптивних можливостей гречки, є редукція числа метаметрів як у вегетативній, так і у генеративній сфері. Практика селекційної роботи потребувала переходу від поняття «габітус рослини» до поняття «архітектоніка сорту», для опису якої було розроблено «метамерійну формулу» сорту.

Метамерійна архітектоніка рослин – це інтегральний морфогенетичний показник, який характеризує розмір, кількість, просторову локалізацію і ритм утворення пагонів, а також тривалість вегетації і потенціал продуктивності рослини, сорту. Метамерам, найбільш повно характеризуючими продукційні властивості гречаної рослини є вегетативні і генеративні вузли, як показники розвитку донорної і акцепторної систем рослини. Кількість їх визначає потенціал продуктивності рослини (біомасу), а їх співвідношення – ступінь відтоку асимілянтів у зерно (збиральний індекс), тобто характеризує донорно-акцепторні відношення у селектованих сортів [3].

До основних показників, які характеризують стебло гречки, відносять вузол першого гілкування, який тісно корелює з тривалістю вегетаційного періоду, висотою рослин, вузлом закладання першого суцвіття. Із нього починається зона гілкування стебла [1].

Матеріали та методи дослідження. Польові дослідження проводили 2023 р. на колекційно-дослідних ділянках Кам'янець-Подільського фахового коледжу НДЦ «Поділля» ЗВО «Подільський державний університет».

Закладку дослідів, оцінку матеріалу, аналіз рослин урожаю та якості зерна проводили відповідно до загальноприйнятої методики державного сортовипробування.

Результати досліджень. До основних показників, які характеризують стебло гречки, відносять вузол першого гілкування, який тісно корелює з тривалістю вегетаційного періоду, висотою рослин, вузлом закладання першого суцвіття. Із нього починається зона гілкування стебла. Нами проводився облік цієї ознаки у нового селекційного матеріалу і батьківських форм [4].

Результати досліджень свідчать про те, що у нового селекційного матеріалу вузол першого гілкування знаходився в межах 2,28-2,96 шт. Лише у гібридних комбінацій, створених із залученням до схрещувань сортів Солянська і Скоростигла 86, він був дещо вищий. Варіювання цієї ознаки знаходиться в межах 28,34-53,57, що свідчить про середню вирівняність популяції за цією ознакою. Практично у всіх досліджуваних гібридних комбінацій спостерігали зниження вузла гілкування у порівнянні із сортом-стандартом Вікторія.

У нового селекційного матеріалу і вихідних батьківських сортів, які вивчали, відмічено закладання першого суцвіття на вузлі зі значенням 5,16-6,71 залежно від генотипу та погодних умов. У гібридних комбінацій 2/06, 3/06, 25/06, вузол закладання першого суцвіття має значення 4,88-5,48, що свідчить про появу більш скоростиглих гібридів у порівнянні із батьківськими формами.

Проте велика кількість гібридів за досліджуваним показником зайняла проміжне положення, відхиляючись у бік одного із батьків. Даний показник відноситься до найменш варіабельних і коефіцієнт варіації знаходиться в межах 14,4-22,11, що відповідає двобальній оцінці за шкалою варіабельності. На основі основних морфологічних ознак, безпосередньо пов'язаних із скоростиглістю, нами було визначено співвідношення між зонами плодоношення і зоною гілкування пагона.

За роки досліджень середнє число вегетативних вузлів у зоні гілкування пагона коливалося в межах 4,9 шт. гібридного номера 3/06, 5,8 Вікторія.

Середнє число вегетативних вузлів на рослині варіювало в межах 11,2-14,1 шт. У всіх гібридних комбінаціях спостерігали величину співвідношення між зонами плодоношення і гілкування пагона більше одиниці. Це свідчить про те, що новий вихідний матеріал за ознакою скоростиглості переважає вихідні батьківські форми.

Важливою сортовою ознакою у гречки, як і у багатьох інших сільськогосподарських культур, є висота рослин. Дана морфологічна ознака суттєво залежить від площі живлення рослин і умов вирощування [2].

У гібридних номерів 14/06 та 15/06 від схрещування сортів Казанка та Смуглянка за роки досліджень даний показник контролювався сукупною дією полімерних генів обох батьківських сортів, оскільки виявлено позитивне наддомінування висоти рослин -0,1-1,5 та 1,6-1,13.

Гречка характеризується великим поліморфізмом за кількістю гілок в зоні гілкування і плодоутворення. З даною ознакою пов'язана продуктивність рослин і тривалість вегетаційного періоду.

В одному суцвітті формується від 15 до 60 квіток, на одній рослині – від 400 до 700 квіток. Однак не всі квітки дають плоди, частина їх гине ще до запліднення, інші утворюють щуплі плоди «рудяк» і тільки 10-15% – нормальні плоди. Причинами цього явища є несприятливі умови життя, а також недостатня забезпеченість квіток асиміляційною поверхнею: у розрахунку на одну квітку листкова поверхня гречки у 1,5-3,0 рази менша, ніж у пшениці [1].

Однією з причин низької насінневої продуктивності гречки є також тривалий інтенсивний ріст вегетативних органів при одночасному цвітінні й формуванні плодів, у зв'язку з чим продукти фотосинтезу розподіляються не на користь останніх.

За кількістю зерен з рослини в гібридів F_1 в наших дослідках, було встановлено, що на відмінно від ознак, описаних вище за даним показником, більшість гібридів перевищували не тільки середні показники вихідних батьківських сортів а й кращого з них.

Критеріями оцінки вихідного матеріалу в селекційному розсаднику були урожайність та якість зерна з урахуванням походження. Гібридні номери 3/06, 25/06 перевищили сорт-стандарт Вікторію на 5,0-40,7 г/м² та характеризувались коротким вегетаційним періодом і покращеними технологічними якостями зерна.

Висновки: 1. Установлено, що сортоформи рослини гречки залежить від наступних морфологічних показників: вузла першого гілкування, вузла першого суцвіття, середнього числа вегетативних вузлів на рослині, висоти рослини, вузлів на головному стеблі, вузлів усіх, кількості суцвіть і зерен. При співвідношенні показників зони плодоношення до зони гілкування пагона більше 1,0 вегетаційний період гречки, як правило, скорочується.

2. Номери гречки 2/06, 25/06 мають коротший на 5-12 діб вегетаційний період, вищу на 0,3-0,7 т/га урожайність зерна порівняно з сортом-стандартом Вікторія. Зерно вказаних номерів характеризується високими технологічними показниками якості зерна.

Список використаних джерел:

1. Алексеева О.С. Тараненко Л.К., Малина М.М. Генетика, селекція і насінництво гречки. Навч. посібник. Київ : Вища школа. 2004. 213 с.

2. Маслак О. Ринок гречки: стабілізація виробництва та споживання. *Агробізнес сьогодні*. Газета підприємців АПК № 10 (233) 2012. С. 24-28.

3. Тригуб О.В. Ляшенко В.В. Взаємозв'язок елементів архітекtonіки рослин з урожайними характеристиками у сортозразків гречки звичайної (*Fagopyrum esculentum moench*). *Вісник Полтавської державної академії*. Полтава. 2013. № 3. С. 49-55.

4. Чекалін М.М., Тищенко В.М., Баташова М.Є. Селекція і генетика окремих культур : навчальний посібник. Полтава : ФОП Говоров С. В., 2008. 368 с.

ЛИННИК Олександр, студент здобувач 2-го курсу другого (магістерського) рівня освіти спеціальності 201 Агрономія